

PAPER DETAILS

TITLE: Çocuk Kitaplarının Kalıplasmis Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme: Keloglan Masalları

AUTHORS: Asli UYSAL

PAGES: 160-181

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1768528>

Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Article type: Research

Received date: 14.05.2021

Accept date: 27.07.2021

Doi no: 10.47935/ceded.937309

An Analysis on Stereotyped Vocabulary of Children's Books: Keloğlan Tales

Aşlı UYSAL*

Abstract. The aim of this research is to determine the stereotyped vocabulary elements of the book named "Keloğlan Tales" prepared by Tahir Alangu for publication. The ready-made vocabulary elements in the book are examined under five headings: reduplications, idioms, rhymes, phrases and proverbs. This research has a qualitative research feature. The data of study were collected using the document analysis method, one of the qualitative research methods, and content analysis was used in the analysis of the data. After that, the data obtained were presented in tables and interpreted. As a result of the research, 651 duplications of which 254 are different, 447 idioms of which 250 are different, 48 rhymes of which 31 are different, 91 routine of which 51 are different and 22 proverbs of which 3 are different were identified in the book. As a result of these results, it can be said that when looking at Tahir Alangu's fairy tale book "Keloğlan Tales" in general, our language reflects the stereotyped vocabulary well, but when we look specifically, it can be said that different proverbs are insufficient. For further research, it can be suggested that the book named "Keloğlan Tales" should be examined and evaluated in terms of basic elements of children's literature.

Keywords: Tahir Alangu, Keloğlan tales, stereotypical vocabulary.

* Gazi University, Institute of Educational Sciences, Turkish Education Department, Ankara, Turkey; a.uysal@gmail.com

Çocuk Kitaplarının Kalıplaşmış Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme: Keloğlan Masalları

Aslı UYSAL*

Öz. Bu araştırmanın amacı Tahir Alangu'nun yayına hazırladığı "Keloğlan Masalları" adlı kitabın kalıplaşmış söz varlığı unsurlarını tespit etmektir. Kitapta geçen kalıplaşmış söz varlığı unsurları ikilemeler, deyimler, tekerlemeler, kalıp sözler ve atasözleri olmak üzere beş başlıkta incelenmiştir. Yapılan bu araştırma nitel araştırma özelliği taşımaktadır. Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak toplanmış ve verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Daha sonrasında elde edilen veriler tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda kitapta 254'ü farklı olmak üzere 651 ikileme, 250'si farklı olmak üzere 447 deyim, 31'i farklı olmak üzere 48 tekerleme, 51'i farklı olmak üzere 91 kalıp söz ve 3'ü farklı olmak üzere 22 atasözü tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuçlar neticesinde Tahir Alangu'nun "Keloğlan Masalları" adlı masal kitabının geneline bakıldığında dilimizin kalıplaşmış söz varlığını iyi bir şekilde yansıttığı ancak özeline bakıldığında farklı atasözlerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Sonraki araştırmalar için "Keloğlan Masalları" adlı kitabın çocuk edebiyatının temel öğeleri açısından incelenip değerlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Tahir Alangu, Keloğlan masalları, kalıplaşmış söz varlığı.

* Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye;
a.uysal@gmail.com

1. Giriş

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin birinci maddesine göre yasalar gereğince daha erken yaşta reşit olma durumu dışında, on sekiz yaşına gelinceye kadar bütün bireyler çocuk olarak kabul edilmektedir (Birleşmiş Milletler, 1989). Çocukların yetişkinlerle aynı özellikleri taşımadığının bilinmesi çok eskiye dayanmamakla birlikte bir çocuk ile bir yetişkin kıyaslandığında çocuğun yetişkinden farklı bir dil ve anlam evreni olduğu görülmektedir. Çocukların yetişkinden farklı gelişimsel özellikleri olduğu edebiyat metinlerini hazırlarken de göz önünde bulundurulması gereken bir zorunluluktur (Akyüz, 2021, s.416). Edebiyatla çocuk edebiyatının ayrılma nedeni; çocuk edebiyatının dilinin, konusunun, içeriğinin ve anlatımının çocuğa yönelik onun seviyesine uygun olmasıdır. Çocuk edebiyatının yaş sınırı biyolojik gelişime göre değil zihinsel gelişime göre belirlendiği (Şirin, 2021, s.45-46) unutulmaması gereken bir gerçektir.

Çocuk edebiyatı; erken çocukluk dönemini ve ergenlik dönemini içine alan bir süreçte, o yaştaki çocukların anlama ve dil gelişim düzeylerine uygun şekilde duygu ve düşünce dünyalarını yansıtacak sanatsal, dilsel ve görsel açıdan zenginleştirilmiş niteliklere sahip, çocukların beğeni seviyelerini artıran ürünlere verilen genel isimdir (Sever, 2008, s.17). Çocuk edebiyatı, okul öncesi dönemden itibaren gerek tasarımı gerek içerik özellikleriyle çocukların anlama düzeylerine, ilgilerine, beğenilerine ve beklentilerine uygun olarak çocukların bakışlarını, duyularını, dünyalarını yansıtan; ele aldığı konuyu çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine uygun bir şekilde işleyerek çocukların kendilerini, hayatı keşfetme noktasındaki gereksinimlerini karşılamaktadır (Aslan, 2019, s.20).

Oğuzkan'a göre (2021, s.5) içinde bulunulan çağın koşulları gereği, endüstriyel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda çocukların kitaba olan ilgilerinin azalacağı ve edebiyat eserlerinden vazgeçebilecekleri gibi düşünceler doğru değildir. Bir çocuğun doğal ihtiyaçlarının yanında ruhsal ihtiyaçlarının da bulunduğu bilinen bir gerçektir. Bu ruhsal ihtiyaçların karşılanmasında sözlü ya da yazılı eserlerin etkisi büyük olmaktadır. Masal, efsane, destan, fabl, hikâye, roman, tiyatro, mesnevi, fıkra gibi türler çocuk edebiyatı açısından önemli olan anlatma esasına dayalı metin türleridir. Anlatmaya dayalı türlerin yapı gereği benzerlikleri bulunsalar da farklılıkları da bulunmaktadır. Bazı türlerde olağanüstü konular işlenirken bazılarında yaşanmış ya da yaşanması mümkün konular işlenebilmektedir. Çocuk edebiyatında anlatma esasına dayalı türlerin başında masal türü gelmektedir. Masallar doğaüstü olayların bulunduğu, yazarları belli olmayan, kuşaklar boyunca aktarılagelmiş ve neredeyse insanlık tarihi kadar eski olan önemli bir çocuk edebiyatı türüdür (Sarıkaya, 2021, s. 148-149). Masallar sözcük türleri ve kalıplaşmış ifadeler yönünden oldukça zengin olan edebi türlerdir. Çocukların bu tür metinleri ister sözlü olarak ister yazılı olarak okumaları, dinlemeleri ve anlatmaları zamanla bu metinlerdeki sözcükleri edinmeleriyle sonuçlanacaktır. Sözlü ve yazılı anlatımın gelişmesi çocuklarda iyi bir söz varlığının oluşması için oldukça önemlidir (Arıcı, 2021, s. 61).

Söz Varlığı ve Kalıplaşmış Söz Varlığı

Dil, sözcüklerden oluşmaktadır. Sözcükler var olmadan dille ilgili hiçbir birim devamlılığını sürdüremez. Dili ve insanı birleştiren nokta sözcüklerdir. Dilin zengin olması sözcüklerle ilgilidir. İnsanın anlaması kendini ifade etmesi sözcükler aracılığıyla gerçekleşir. Sözcük eğitiminin temel amacı bireyin söz varlığını zenginleştirmektir. Söz varlığına sadece dilde bulunan kelime ve kelime gruplarının toplamı olarak bakmamak gerekir. Söz varlığı aynı zamanda bir ulusun psikolojik, sosyolojik, dinsel ve sanatsal eğilimleri ile izler bırakan önemli kaynaklardır (Kurt, 2021, s.150-151). Söz varlığı TDK'nin resmî sitesinde şöyle tanımlanmaktadır: "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler." (<https://sozluk.gov.tr/>) Aksan (2018, s.15) söz varlığının yalnızca o dilin sözcüklerinden değil, sözcüklerin yanı sıra deyimlerden, kalıp sözlerden, kalıplaşmış sözlerden, atasözlerinden, terimlerden ve çeşitli anlatım kalıplarından oluştuğunu vurgulamaktadır.

Atasözleri; uzun süren gözlemler ve deneyimler neticesinde ulaşılan yargıları ortak bir paydada birleştirip bilgece bir düşünce veya öğüt şeklinde halkın kullanımına sunan kalıplaşmış söz varlığı türlerinden biridir (Bilgin, 2013, s. 63) Aydın ve Gülden, (2021, s. 479) atasözlerinin; içinde hayat bulduğu kültürü, bilinci, tecrübeyi ve sosyal yapıyı yansıtan somut olmayan kültürel miras öğeleri olarak topluma ayna tuttuğunu, toplumun karakteristik özelliklerini yansıttığını belirtmektedir. Atasözlerine genel olarak bakıldığında hem toplumsal hem de bireysel yönüyle bir anlam haritası ve davranış kodu işlevine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Atasözlerinde bir toplumda iletişime ve iletişim ediminine yönelik bakış açısını yansıtan gönderimlerin saklı olduğu söylenebilmektedir. Bir toplumdaki iletişimsel anlam haritasını ortaya koyabilmek için o toplumun atasözlerinin irdelenerek incelenmesi gerekmektedir (Bekiroğlu, 2014, s.81)

Kalıplaşmış ifadelerin içerisinde yer alan ikilemeler anlam üzerinde etkili olan zihinsel ifadelerin dildeki yansımasıdır. İletişim sürecinde anlamın etkisini artırmak amacıyla ikilemelere başvurulmaktadır. İkilemelerin cümledeki anlama doğrudan etkisi pekiştirme ve anlamı güçlendirme olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Türkçenin yapısı ve biçimi dikkate alındığında geniş bir ikileme potansiyeli olduğu görülmektedir. İkilemeler hem konuşma hem de yazı dilinde yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (Onar, 2020, s.153). İkilemeler, anlamı kuvvetlendirmek için bir sözcüğün tekrar edilmesiyle, yakın ve zıt anlamlı veya ses benzerliği bulunan sözcüklerin art arda kullanılmasıyla oluşmaktadır. Bu sözcüklerin anlamsal yönden kuruluşlarında belirleyici olan nokta sözcükler arasındaki anlam ilişkileridir (Bilgin, 2013, s.71, s.67). İkilemeler iletişim sürecinde dikkati üzerinde toplayarak anlatımı güçlendirmekte böylelikle aktarılan anlamın kalıcı olarak zihinde yapılandırılmasına imkân tanımaktadır (Karadağ, 2019, s. 24).

Deyimler bir toplumdaki halkın zaman içinde yaratıp oluşturduğu anonim ürünlerdir. Deyimler cümlede kullanılırken sözcükleri aynı kalsa da bazı durumlarda sözcükler arasına farklı sözcükler girebilmektedir. Mecazlı söylem deyimlerin en belirgin özelliğidir (Aydın ve

Güliden, 2021, s.478). Deyimler de kalıplaşmış sözlerdir ve deyimleri meydana getiren sözcükler anlamca kaynaşmıştır. Deyimi oluşturan sözcükler yerine eş anlamlısı olsa bile başka sözcükler kullanılamaz. Anlam açısından geçerli olan bu durum deyim oluşturan sözcüklerin sıralaması için de geçerlidir. Deyimleri oluşturan isimlerin veya eylemlerin sözün bağlamına göre çekimlenmesi söz konusu olabilmektedir (Karadağ, 2019, s.19).

Tekerlemelerin temelinde genellikle belirli bir konu bulunmaz. Tekerlemelerin içerisinde yer alan sözcükler anlamlı, anlamsız, yarı anlamlı-yarı anlamsız veya tamamen alakasız tuhaf sözcükler olabilmektedir. Amaç alakasız ve saçma gibi görünen bu sözcüklerle dinleyicinin ya da okuyucunun dikkatini çekmektir. Tekerlemelerin asıl güzel noktası ise birbirinden bağımsız gibi görünen bu sözcüklerin okuyucuya-dinleyiciye bir düzen içerisinde sunulmasıdır. Bu ustalık tamamen tekerlemeyi söyleyen/anlatan kişiye bağlıdır (Arıcı, 2021, s. 93).

Kalıp sözler; belirli durumlarda duyguların, düşüncelerin ve dileklerin karşı tarafa aktarılmasını sağlayan gelenek olmuş söz varlığı öğeleridir. Bu sözler Türkçenin zenginliğini yansıtmakla birlikte kültüre, insanların olaylar karşısındaki tutumlarına ışık tutmaktadır. Kalıp sözleri diğer kalıplaşmış sözlerden ayıran nokta geleneksel-kültürel dayatmadır. Bazı durumlarda geleneklerimiz ve kültürümüz doğrultusunda kalıp sözleri kullanma zorunluluğumuz vardır veya kendimizi kullanmak zorunda hissederiz (Bilgin, 2013, s. 75-76). Örneğin; bir hasta ziyaretine gidildiğinde “geçmiş olsun”, eve bir misafir geldiğinde “hoş geldiniz” veya yemek yerken “afiyet olsun” sözleri kullanılan/kullanılmak zorunda kalınan kalıp sözlerdir. Erol ve Kişi (2018, s.117) kalıp sözü, kalıplaşmış cümle olarak şu şekilde tanımlamışlardır: deyim ve atasözünün özelliklerine sahip olmadığı halde söz dizimi açısından onlara benzerlik gösteren sözcüklerin önceden bir araya getirilerek günlük hayattaki kullanma amacı ve kullanma durumları belli olan cümlelerdir.

Çocuk edebiyatı ile ilgili yapılan söz varlığı çalışmalarına bakıldığında yapılan çalışmaların daha çok hikâye ve roman türlerine yönelik olduğu (Çelik ve Fırat 2020; Tekşan, Çinpolat, Çelenk ve Güneş; 2019; Uz, 2019; Ziya, 2019; Yavuzkılıç, 2019; Akdemir, 2019; Uzuner Yurt, 2016; Aytan, 2016; Avcı, 2014; Türkben, 2012) tespit edilmiştir. Alan yazında “Keloğlan Masalları” ile ilgili yapılmış birçok farklı çalışma yer almaktadır. Bunlardan; Güneş Şahin, Yazar, Turatova ve Kort (2020) Keloğlan masallarında ceza yöntemleri; Daşdemir (2019) Keloğlan masallarında arketipsel çözümleme; Murat, İşgören ve Çataklı, (2019) Keloğlan masallarında sihir ve büyü; Dursun (2018) Keloğlan masallarında gülmece; Şimşek (2017) masal tipi olarak Keloğlan; Elyıldırım (2017) Keloğlan masallarında gelenek; Erdal, (2016) Keloğlan masallarında çocuk eğitime yönelik iletiler; Cerit ve Gökçeaslan (2016) masal kitaplarının grafik tasarımının incelenmesi; Nuhoğlu, (2015) Keloğlan ve tasavvuf; Bayraktar (2014) masaldan çizgi filme Keloğlan tipi konularında çalışma yapmışlardır. Literatürde Tahir Alangu’nun “Keloğlan Masalları” adlı kitabı ile ilgili yapılmış şu çalışmalara ulaşılmıştır. Türkan (2010) tarafından yapılan araştırmada Keloğlan masalları bilişsel gelişim açısından incelenmiş ve kullanılan dilin çocukların bilişsel gelişimi ile paralellik gösterdiği ve bu masalların önemli olduğu vurgulanmıştır. Karagöz (2018) tarafından yapılan makalede

Keloğlan masallarında işlenen konunun yapılandırılmasına etki eden unsurlar araştırılmış ve ilk sırada duygusallık unsuru tespit edilmiştir. Özer (2019) tarafından yapılan çalışmada kitapta 90 değer yer aldığı tespit edilmiş ve değer aktarımı için bazı değerlerin yeterince yer aldığı bazı değerlerin de yeterince yer almadığı görülmüştür. Ulutaş ve Batur (2020) tarafından yapılan makalede Keloğlan masallarında “anne”nin olumsuz örnek teşkil eden davranışları tartışılmış ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Okur ve Arı (2014) tarafından yapılan araştırmada “Keloğlan Masalları”nın ilköğretim düzeyinde en çok okunan temel eserler arasında ikinci sırada yer almasından, masalların zengin kalıplaşmış söz varlığı öğelerini barındırmasından ve alan yazında Keloğlan masallarının kalıplaşmış söz varlığını belirlemeye yönelik bir çalışmaya ulaşılamamasından dolayı böyle bir çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir. Bu çalışma, ilköğretim öğrencileri tarafından çok okunan bir kitabın kalıplaşmış söz varlığı unsurlarını tespit ederek bu konuda yapılacak farklı çalışmalara ışık tutacağından önemli görülmektedir.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Tahir Alangu’nun “Keloğlan Masalları” adlı masal kitabında yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları nelerdir ve bu unsurlar ne sıklıkla kullanılmıştır?

Alt Problemler

Araştırmada temel problem cümlesi çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan ikilemeler nelerdir ve kullanım sıklıkları nedir?
2. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan deyimler nelerdir ve kullanım sıklıkları nedir?
3. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan tekerlemeler nelerdir ve kullanım sıklıkları nedir?
4. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan ilişkili sözler (kalıp sözler) nelerdir ve kullanım sıklıkları nedir?
5. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan atasözleri nelerdir ve kullanım sıklıkları nedir?
6. “Keloğlan Masalları” adlı kitapta kalıplaşmış söz varlığını oluşturan unsurların genel dağılımı nasıldır ve kullanım sıklıkları nedir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

“Keloğlan Masalları” adlı kitabın kalıplaşmış söz varlığı unsurlarını belirlemek için yapılan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerini kullanarak, algıları ve olayları doğal ortamında gerçekçi ve

bütüncül bir şekilde ortaya koymaya yönelik nitel süreçlerin takip edildiği araştırma çeşididir (Yıldırım, 1999, s. 10).

2.2. İncelenen Dokümanlar

Araştırmanın materyalini Tahir Alangu'nun "Keloğlan Masalları" adlı masal kitabında yer alan 19 masal oluşturmaktadır. Araştırma materyalinin belirlenmesinde nitel araştırmalarda sıklıkla başvuru alan amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme; yapılacak olan araştırmanın amacı çerçevesinde bilgi yönünden zengin durumların tespit edilerek çalışma yapılmasını sağlar. Belirli ölçütlere sahip olan bir ya da daha fazla özel durumlarda çalışma yapılmak istendiğinde başvurulur ((Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020, s.90).

Kitapta yer alan masallar ve kodları şu şekildedir: Keloğlan ile Devler (KD1), Keloğlan ile Köylüler (KK1), Köse Değirmenci ile Keloğlan (KDK), Dev Anası ile Keloğlan (DAK), Keloğlan ile İki Padişah (KİP), Keloğlan Para Kazanıyor (KPK1), Keloğlan ile Üç Cambaz (KÜC), Keloğlan Hiç Alıyor (KHA), Keloğlan ile Kırk Haramiler (KKH1), Keloğlan ile Kardeşi (KK2), Keloğlan ile Padişah (KP), Keloğlan ile Kötü Hasan (KKH2), Keloğlan Defineci (KD2), Keloğlan ile Devler Ağası (KDA), Keloğlan'ın Nohutu (KN), Keloğlan ile Kargası (KK3), Keloğlan ile Köy Ağası (KKA), Keloğlan ile Ali Cengiz (KAC) ve Keloğlan ile Padişah Kızı (KPK2). Bu masallardan "Keloğlan ile Padişah Kızı" adlı masal Tahir Alangu'nun notları arasında bulunarak kitaba sonradan eklenmiştir (Alangu, 2021, s.179).

2.3. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak Tahir Alangu'nun "Keloğlan Masalları" adlı masal kitabı temin edilmiştir. Kitapta yer alan 19 masal belirlenen beş başlık (ikileme, deyim, tekerleme, kalıp sözler ve atasözü) çerçevesinde araştırmacı ve bir Türkçe öğretmeni tarafından ayrı ayrı incelenerek kalıplaşmış söz varlığı unsurları tespit edilmiştir. Taraflar ayrı ayrı incelemelerini yaptıktan sonra bir araya gelerek ulaştıkları verileri karşılaştırmışlardır. Karşılaştırma sonrasında ortak tespit edilen kalıplaşmış söz varlığı unsurları doğrudan alınırken taraflardan sadece birinin tespit ettiği söz varlığı unsurları tekrardan kontrol edilerek son karar verilmiştir.

Kitapta geçen kalıplaşmış söz varlığı unsurları tespit edilirken Türk Dil Kurumunun internet ortamında yer alan sözlükler (Güncel Türkçe Sözlük, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü) ve Akyalçın, (2007) tarafından hazırlanan "Türkçe İkilemeler Sözlüğü" dikkate alınmıştır.

Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yönteminin aşamalarına bağlı kalınmıştır. Özkan (2021, s.2) doküman incelemesi yöntemini araştırmanın verilerini meydana getiren birincil ve ikincil kaynaklar olarak ifade edilen dokümanlara ulaşılması, incelenmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlamaktadır. Bu yöntem basılı ve elektronik olarak yayımlanan materyalleri inceleyip değerlendirmek için başvuru alan sistematik bir

işlemdir. Doküman incelemesinde araştırılması amaçlanan olgu ve olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin çözümlenmesi yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.187).

2.4. Verilerin Analizi

Nitel araştırma süreci belirli bazı aşamalardan ve bu aşamaların karşılıklı etkileşiminden oluşan bir süreçtir. Nitel araştırmalarda birbirini art arda takip eden net aşamalar bulunmamakla birlikte araştırmacı süreç içerisinde karşılaştığı durumlara göre bu aşamaları yenileyebilir (Gürbüz ve Şahin, 2018, s. 411). Nitel veri analizinde temel amaç bireylerin öznel olarak yapılandıkları sonuçları sistematik olarak anlamlaştırması, kavramsallaştırması veya kuramsallaştırmasıdır. Nitel veri analizi; betimleyici bir yaklaşımı benimsemekle birlikte, tümevarımcı ve yaratıcıdır. Bu veri analizi verilerin birden fazla incelenip kategorilerin ve kategoriler arasındaki ilişkilerin daha iyi anlaşılmasını sağlamakta, verilerin betimlenmesini ve analizin bir sürece dayandırılmasını sağlamaktadır (Ekiz, 2020, s.83-84).Tahir Alangu'nun "Keloğlan Masalları" adlı masal kitabının kalıplaşmış söz varlığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma verilerinin analizinde başvuru olan betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz türünde amaç, ulaşılan bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış olacak şekilde sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılan veriler, ilk önce sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Sonrasında da bu betimlemeler açıklanarak yorumlanır ve neden-sonuç ilişkileri incelenerek bazı sonuçlara ulaşılır (Yıldırım, Şimşek, 2018).

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, tespit edilen bulgular alt problemlere göre başlıklar halinde sunulmuştur. Kitap içerisinde bulunan masallardaki kalıplaşmış söz varlığı unsurları her masal için ayrı ayrı tespit edilerek tablolar oluşturulmuştur. Tabloların sonunda "*" işareti ile gösterilen sayı sütundaki sayıların toplamını değil 19 masalda geçen birbirinden farklı kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının toplam sayısını ifade etmektedir.

3.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

"Keloğlan Masalları" adlı masal kitabı incelenerek kitapta yer alan ikilemeler tespit edilmiş sonuçlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan İkilemelerin Dağılımı

Masal Nu.	Sayfa Aralığı	Masal Kodu	Farklı İkileme	Toplam İkileme
1	7-12	KD1	17	17
2	13-19	KK1	8	12
3	20-29	KDK	15	22
4	30-35	DAK	10	17
5	36-46	KİP	25	42
6	47-51	KPK1	18	19
7	52-69	KÜC	39	53
8	70-75	KHA	12	21

9	76-89	KKH1	47	77
10	90-94	KK2	16	19
11	95-109	KP	53	67
12	110-119	KKH2	32	45
13	120-124	KD2	10	20
14	125-137	KDA	34	52
15	138-145	KN	8	17
16	146-151	KK3	19	26
17	152-165	KKA	27	44
18	166-178	KAC	36	47
19	179-186	KPK2	29	34
Toplam			254*	651

Tablo 1'e bakıldığında kitapta 651 ikilemenin bulunduğu, bunlardan 254'ünün farklı ikileme olduğu görülmektedir. Buradan hareketle kitaptaki ikilemelerden yarıdan fazlasının tekrar eden ikileme olduğu söylenebilir. En fazla ikileme KKH1 kodlu "Keloğlan ile Kırk Haramiler" adlı masalda kullanılmış olmasına rağmen en fazla farklı ikileme KP kodlu "Keloğlan ile Padişah" adlı masalda kullanılmıştır. Tabloda dikkat çeken bir diğer bulgu birinci masalda hiç tekrar eden ikilemenin olmamasıdır. Aşağıda kitapta yer alan ikilemeler kendi içinde gruplandırılarak örnekler ve örnek cümleler verilmiştir.

Kitapta aynı sözcüğün tekrar etmesiyle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: adım adım (5), aman aman, avaz avaz, avuç avuç, ballandıra ballandıra (2), bas bas (2), bazı bazı(2), bıkmak usanmak (5), bir bir (23), bir iki (2), birer birer (12), birim birim (6), boğuk boğuk (2), bol bol, böyle böyle, car car, cayır cayır, cıvık cıvık(2), cıyak cıyak (3), çanak çanak (2), çatır çatır, çekip çekip, çıldır çıldır (23), fıldır fıldır (9), güm güm (6), har har (7), iri iri (4), sıkı sıkı (4), şıkır şıkır (17), vay vay (11), yavaş yavaş (11)...

"Baştan ayağa her yanı tüylü şeytanlara dönüyor ki, gözleri de çıldır çıldır parlıyor. (s.88)

"Ortalıktan el ayak çekildikten sonra, bu dev yavaş yavaş gelmiş." (s.129)

Kitapta eş anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: bıkmak usanmak (5), çarşı pazar (7), gizli saklı (2), yemin kasem (3), evire çevire (8), eksik gedik (2), tarla tokat (2), mal davar (2), tıka basa,...

"Hiç, hiç" diye söylenen Keloğlan'ı evire çevire dövmüşler." (s.70)

"Tellallar sokak sokak, çarşı pazar, kıyı köşe dolanıp, naralanıp bağırırlarken, Keloğlan da çarşıdaymış." (s.106)

Kitapta yakın anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: ıkına sıkına (2), kenarı köşeyi (2), kıyı köşe (10), sille tokat (2), sorgu sual (7), yalvar yakar (2), yol yordam (5)...

"Kimse çıkıp da ağzını açamaz, sorgu sual edemez, iki satır yazı yazamazmış." (s.37)

"Hem size yol yordam gösterelim hem de zindandan kurtulmayalım."(s.39).

Kitapta zıt anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: dalıp çıkmak, düşe kalka (2), giren çıkan, git gel (8), sağ sol (2), ön art (2), ötede beride (2), orası burası (11), gelmiş geçmiş, sabah akşam...

“...düşe kalka, mezarlıktan canını güç kurtarmış da arkadaşlarına kavuşmuş.” (s.28)

“Önce biri kapıda durmuş, başını sağa sola yatırmış, ön ayaklarını kırdığı gibi hendeği atlayıp geçmiş.” (s.39)

Kitapta biri anlamlı diğeri anlamsız sözcüklerle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: beti benzi, çoluk çocuk (2), şallak mallak, teker meker (2), tıklar mıklar (3)...

“Katırlardan biri bunun eşeğine çarpınca, üstündeki ölüyü bayırlardan aşağı teker meker yuvarlamış.” (s.17)

“Çoluk çocuk sahibi oldu.” (s.166)

Kitapta yansıma sözcüklerle oluşan ikilemelere örnekler şu şekildedir: cıyak cıyak (3), fokur fokur, gak gak (4), güm güm (6), har har (7), hart hart (2), haşır haşır, hışır hışır (2), sapır sapır (3), şak şak (2)...

“...arada bir de zurnalar cıyak cıyak cırlıyor.” (s.114)

“Güm güm topuk vurdukça elmalar sapır sapır dökülür, yerlere yayılır, Keloğlan da keçilere bağırırmış.” (s.91)

Masal kitabında yer alan ikilemeler incelendiğinde en fazla ikilemenin aynı kelimenin tekrarıyla oluşan ikilemeler olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı incelenerek kitapta yer alan deyimler tespit edilmiş sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan Deyimlerin Dağılımı

Masal Nu.	Sayfa Aralığı	Masal Kodu	Farklı Deyim	Toplam Deyim
1	7-12	KD1	10	11
2	13-19	KK1	5	7
3	20-29	KDK	22	27
4	30-35	DAK	5	5
5	36-46	KİP	25	26
6	47-51	KPK1	17	19
7	52-69	KÜC	32	51
8	70-75	KHA	7	10
9	76-89	KKH1	31	44
10	90-94	KK2	6	9
11	95-109	KP	19	21
12	110-119	KKH2	18	21
13	120-124	KD2	6	8
14	125-137	KDA	29	42

15	138-145	KN	2	3
16	146-151	KK3	16	20
17	152-165	KKA	35	49
18	166-178	KAC	43	49
19	179-186	KPK2	22	25
Toplam			250*	447

Tablo 2 incelendiğinde kitapta toplam 447 deyim yer aldığı bu deyimlerden 250'sinin farklı deyim olduğu görülmektedir. Masal kitabında en fazla deyim KÜC kodlu "Keloğlan ile Üç Cambaz" adlı masalda yer almasına rağmen en fazla farklı deyim KAC kodlu "Keloğlan ile Ali Cengiz" adlı masalda yer almaktadır. DAK kodlu "Dev Anası ile Keloğlan" adlı masalda kullanılan deyimlerin hepsinin farklı deyim olması dikkat çekmektedir. Aşağıda kitapta yer alan deyimler gruplandırılarak örnekler verilmiştir.

İki sözcükten oluşan deyimlere örnekler şu şekildedir: adı çıkmak (2), ağzı sulanmak (2), akli karışmak (2), aman vermek (3), ant içmek (4), ayağa kalkmak (2), buyur etmek (4), can vermek (2), baş etmek (2), boynunu bükmek (3), çaresiz kalmak (8), davet etmek (4), eline geçmek (3), elinden kurtulmak (2), fır dönmek (5), gazaba gelmek (3), gözlerini belirtmek (9), pey sürmek (4), razı olmak (13), selam vermek (4), sırtını sıvazlamak (6), soluk almak (6), söz vermek (2), şart koşmak (3)...

"Keloğlan kel başını kaşımış, sonunda razı olup tek bir parça kesmiş." (s.26)

"Bir yutkunmuş, iki yekinmiş, hık mık demiş de sonunda gök gözlerini belirtmiş içindekileri dökmüş." (s. 180)

Üç sözcükten oluşan deyimlere örnekler şu şekildedir: akli başına gelmek (4), allah yarattı dememek (2), baş başa vermek (4), elden ayaktan kesilmek (düşmek) (5), gaflet uykusuna dalmak, gözlerini uyku tutmamak, kafa kafaya vermek (2), önünü ardını düşünmemek (2), yan gelip yatmak, yorgan döşek yatmak, yorgunu yokuşa sürmek...

" 'Gelini neyle doyuracaksın?' diye engelleri bir bir sayıp, her ne kadar yorgunu yokuşa sürdüyse de, Keloğlan bu, sırtmış ve direnmiş." (s.167)

"Padişah uyanıyor ki, o tüylü, çingiraklı alâmeti görünce akli başına geliyor." (s. 87)

Dört sözcükten oluşan deyimlere örnekler şu şekildedir: bin dereden su getirmek (2), dere tepe düz gitmek (6), hop oturup hop kalkmak (3), çil yavrusu gibi dağılmak...

"Her ne kadar Keloğlan bu üç cambazı yokuşa sürüp, bin dereden su getirdiye de, bunlar dileklerinden vazgeçmemişler." (s.57)

"...paralarını, eşyalarını, silahlarını orada koyup dört yana çil yavrusu gibi dağılmış, savuşup kaçmışlar." (s.93)

Beş sözcükten oluşan deyimlere örnekler şu şekildedir: gözlerini fal taşı gibi açmak (2)...

"Çobanın gözleri fal taşı gibi açılmış da, bu işlere şaşmış kalmış." (s.150)

3. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı incelenerek kitapta yer alan tekerlemeler tespit edilmiş sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan Tekerlemelerin Dağılımı

Masal Nu.	Sayfa Aralığı	Masal Kodu	Farklı Tekerleme	Toplam Tekerleme
1	7-12	KD1	5	5
2	13-19	KK1	3	3
3	20-29	KDK	2	2
4	30-35	DAK	3	3
5	36-46	KİP	1	1
6	47-51	KPK1	4	4
7	52-69	KÜC	4	5
8	70-75	KHA	1	1
9	76-89	KKH1	2	2
10	90-94	KK2	3	3
11	95-109	KP	3	3
12	110-119	KKH2	1	1
13	120-124	KD1	1	1
14	125-137	KDA	3	4
15	138-145	KN	1	1
16	146-151	KK3	3	3
17	152-165	KKA	1	1
18	166-178	KAC	4	4
19	179-186	KPK2	1	1
Toplam			31*	48

Tablo 3 incelendiğinde kitapta yer alan masalarda toplam 48 tekerlemenin kullanıldığı, bunlardan 31’inin farklı tekerleme olduğu görülmektedir. 19 masal incelendiğinde bir masalda en fazla 5, en az 1 tekerlemeye yer verildiği tespit edilmiştir. Kitapta tekerlemelerle ilgili en dikkat çekici durum bütün masalların “Bir varmış, bir yokmuş. Tanrı’nın kulu çokmuş. Çok yemesi, çok demesi günahmış.” tekerlemesi ile başlamasıdır. Kitapta yer alan diğer tekerlemelere örnekler şu şekildedir:

“Gide gide giderek, birim birim sekerek, tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi geçerek.” (s.7)

“Yeller esmiş, rüzgârlar üfürmüş, yağmurlar yağmış, seller akmış, günler akşama, akşamlar sabaha kavuşmuş, böylece aradan bir eyyâm geçmiştir.” (s.14)

3. 4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı incelenerek kitapta yer alan kalıp sözler (ilişki sözleri) tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan Kalıp Sözlerin Dağılımı

Masal Nu.	Sayfa Aralığı	Masal Kodu	Farklı Kalıp Sözler	Toplam Kalıp Sözler
1	7-12	KD1	2	2
2	13-19	KK1	1	1
3	20-29	KDK	3	3
4	30-35	DAK	1	1
5	36-46	KİP	12	15
6	47-51	KPK1	1	1
7	52-69	KÜC	8	10
8	70-75	KHA	2	2
9	76-89	KKH1	1	1
10	90-94	KK2	1	1
11	95-109	KP	4	4
12	110-119	KKH2	2	2
13	120-124	KD2	-	-
14	125-137	KDA	12	19
15	138-145	KN	-	-
16	146-151	KK3	7	9
17	152-165	KKA	3	12
18	166-178	KAC	5	6
19	179-186	KPK2	2	2
Toplam			51*	91

Tablo 4 incelendiğinde kitapta 51'i farklı olmak üzere 91 kalıp söz yer almaktadır. Tabloya göre kitapta yer alan masalların iki tanesinde hiçbir kalıp söz tespit edilememiştir. En fazla kalıp söz KDA kodlu “Keloğlan ile Devler Ağası” adlı masalda yer alırken en fazla farklı kalıp söz KDA kodlu “Keloğlan ile Devler Ağası” ve KİP kodlu “Keloğlan ile İki Padişah” adlı masalda yer almaktadır.

Kitapta yer alan kalıp sözlere örnekler şu şekildedir: Allah kesene Halil İbrahim bereketi versin, bahtınız açık yolunuz seçik olsun, bismillah, geride kalanlara ecir sabır versin, hak rahmet eylesin, kalın sağlıcakla, yallah (2), hayırlısıyla (3), sabah ola hayrola (2), şükür, hoş vardın sefalar getirdin, kesesine bereket, kırk bir kere maşallah, kusura bakmayın (4), onlar ermiş muratlarına darısı bizim başımıza (5), sağ ol (3), var ol (3), selam söyle (2), selametle git (2), Tanrı'nın emri Peygamber'in kavli ile, Tanrı'ya emanet olunuz, vallahi, yolun açık olsun (2)..."

"...ama üstünü hamama kahveye verirsiniz, harçlık edersiniz, haydi kalın sağlıcakla, Tanrı'ya emanet olunuz!"(s.43)

"Aman ağıam sağ ol var ol ağıam. Allah kesene Halil İbrahim bereketi versin. Kapın kapanmasını, işin de aşın da eksik olmasın." (s. 130)

3. 5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Tahir Alangu'nun “Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı incelenerek masallarda yer alan atasözleri tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan Atasözlerinin Dağılımı

Masal Nu.	Sayfa Aralığı	Masal Kodu	Farklı Atasözü	Toplam Atasözü
1	7-12	KD1	1	1
2	13-19	KK1	1	1
3	20-29	KDK	1	1
4	30-35	DAK	1	1
5	36-46	KİP	2	2
6	47-51	KPK1	1	1
7	52-69	KÜC	2	2
8	70-75	KHA	1	1
9	76-89	KKH1	1	1
10	90-94	KK2	1	1
11	95-109	KP	1	2
12	110-119	KKH2	1	1
13	120-124	KD2	1	1
14	125-137	KDA	1	1
15	138-145	KN	1	1
16	145-151	KK3	1	1
17	152-165	KKA	1	1
18	166-178	KAC	1	1
19	179-186	KPK2	1	1
Toplam			3*	22

Tablo 5 incelendiğinde 19 Keloğlan masalında 22 atasözünün yer aldığı görülmektedir. Bunlardan 3'ü farklı atasözüdür.

Masallarda geçen atasözleri şu şekildedir: “Bir varmış bir yokmuş, ne verirken elinle o gider seninle, yanlış hesap Bağdat'tan döner.” Burada dikkat çeken nokta bütün masallarda bir varmış bir yokmuş atasözünün geçmesi ve masalların bu atasözü ile başlamasıdır. Kitapta atasözlerinin geçtiği cümlelere örnekler şu şekildedir:

“Sağ ol, eksik olma padişahım, ne verirken elinle o gider seninle, keremin kadar şanın şerefine artsın, hazinen çoğalsın eksilmesin...” demiş. (s. 43)

“Yanlış hesap Bağdat'tan döner, kusura bakmayın.” (s. 55)

3.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Yönelik Bulgular

“Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı incelenerek kitapta yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsurları tespit edilmiş ve sonuçlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Keloğlan Masalları Adlı Kitapta Yer Alan Kalıplaşmış Söz Varlığı Unsurlarının Genel Dağılımı

Masal Nu.	Masal Kodu	İkileme	Deyim	Kalıpsöz	Tekerleme	Atasözü	Toplam
1	KD1	17	11	2	5	1	36
2	KK1	12	7	1	3	1	24
3	KDK	22	27	3	2	1	55
4	DAK	17	5	1	3	1	27
5	KİP	42	26	15	1	2	86

6	KPK1	19	19	1	4	1	44
7	KÜC	53	51	10	5	2	121
8	KHA	21	10	2	1	1	35
9	KKH1	77	44	1	2	1	125
10	KK2	19	9	1	3	1	33
11	KP	67	21	4	3	2	97
12	KKH2	45	21	2	1	1	70
13	KD2	20	8	-	1	1	30
14	KDA	52	42	19	4	1	118
15	KN	17	3	-	1	1	22
16	KK3	26	20	9	3	1	59
17	KKA	44	49	12	1	1	107
18	KAC	47	49	6	4	1	107
19	KPK2	34	25	2	1	1	63
Toplam		651	447	91	48	22	1259

Tablo 6 incelendiğinde “Keloğlan Masalları” adlı kitapta 651 ikileme, 447 deyim, 91 kalıp söz, 48 tekerleme ve 22 atasözü olmak üzere toplam 1259 kalıplaşmış söz varlığı unsuru tespit edilmiştir. En fazla kalıplaşmış söz varlığı unsuru KKH1 kodlu “Keloğlan ile Kırk Haramiler” adlı masalda, en az kalıplaşmış söz varlığı unsuru ise KN kodlu “Keloğlan’ın Nohutu” adlı masalda yer almaktadır. Tabloya göre kitapta en fazla yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsuru ikileme iken en az yer alan kalıplaşmış söz varlığı unsuru atasözüdür.

4. Tartışma ve Sonuç

İlköğretim dönemi öğrencilerin söz varlığının geliştirileceği önemli bir dönemdir. Söz varlığını zenginleştirmede öğrencilere okutulan ders kitaplarındaki metinler ve okuma kitapları etkili olmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin okuma listelerinde olan ve birçok öğrenci tarafından okunan “Keloğlan Masalları” adlı masal kitabı da bunlardan bir tanesidir. Bu sebeple bu okuma kitabı ile ilgili yapılan çalışmalar önemlidir.

Tahir Alangu’nun “Keloğlan Masalları” adlı masal kitabının kalıplaşmış söz varlığını belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada kitap içerisinde yer alan 19 masalın kalıplaşmış söz varlığı unsurları beş başlık altında (ikileme, deyim, atasözü, kalıp söz ve tekerleme) incelenerek tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Kitapta yer alan masalların kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının niceliksel olarak birbirinden farklılık gösterdiği görülmektedir. Araştırma sonucunda kitapta 254’ü farklı olmak üzere 651 ikileme, 250’si farklı olmak üzere 447 deyim, 31’i farklı olmak üzere 48 tekerleme, 51’i farklı olmak üzere 91 kalıp söz ve 3’ü farklı olmak üzere 22 atasözü tespit edilmiştir. Kitapta toplamda 1259 kalıplaşmış söz varlığı unsuru belirlenmiştir.

Kalıplaşmış söz varlığı öğelerine bakıldığında kitapta ikilemelerin diğer kalıplaşmış söz varlığı öğelerine oranla daha çok kullanıldığı ve onu sırasıyla deyimlerin, kalıp sözlerin, tekerlemelerin ve atasözlerinin takip ettiği görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda genel olarak Tahir Alangu’nun “Keloğlan Masalları” adlı eserinin dilimizde var olan kalıplaşmış

söz varlığı öğelerini başarılı bir şekilde yansıttığı sonucuna ulaşılabilir. Bununla birlikte eserde en fazla ikilemelere yer verilirken en az atasözlerine yer verilmiştir.

Literatürde söz varlığı ile ilgili yapılmış çalışmalar incelendiğinde ikileme ve deyimlerin diğer söz varlığı unsurlarına oranla daha fazla yer aldığı ancak çalışmalara göre kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının dağılımının farklılık gösterdiği görülmektedir. Mete (2016) yaptığı yüksek lisans tezinde Sevim Ak'ın çocuk edebiyatı romanlarının söz varlığını inceleyerek, kitapta ikilemelere ve deyimlere diğer söz varlığı öğelerine göre daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmanın sonucunda Sevim Ak'ın çocuk romanlarında söz varlığını oluşturan ikilemelerin kullanım sıklığı 2060, deyimlerin kullanım sıklığı 1412, ilişki sözlerinin kullanım sıklığı 70, atasözlerinin kullanım sıklığı 14 ve tekerlemelerin kullanım sıklığı 6 olarak belirlenmiştir. Uslupehlivan (2018) tarafından yapılan tezde sözü edilen eserler beş başlık doğrultusunda incelenmiş ve inceleme neticesinde eserde 860 ikileme, 450 deyim, 156 kalıp söz ve 12 tane de atasözü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sever ve Karagül (2014) çalışmaları neticesinde adı geçen masal kitaplarında 399 ikileme, 112 deyim, 93 kalıp söz ve 21 atasözü olduğunu belirlemişlerdir. Ulaşılan bu sonuçlar araştırmanın en fazla kullanılan kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının sıralamasıyla benzerlik göstermektedir. Ancak Mete'nin (2016) çalışmasında atasözlerinin ve tekerlemelerin kullanım sıklığı sıralaması Keloğlan Masalları ile ilgili yapılan çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Keloğlan Masalları'nda atasözleri en az kullanılan kalıplaşmış söz varlığı unsurudur. Bu durumun incelenen eserlerin türlerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kaçmaz (2018) yaptığı yüksek lisans çalışması sonucunda masallarda deyimlere oldukça sık rastlandığı ve masalların deyim öğretimi için kullanılabileceğini, aynı şekilde ikilemelere de sık sık yer verildiği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışma yapılan araştırmanın masallarda ikilemelerin ve deyimlerin sık sık kullanıldığı sonucu ile örtüşmektedir. Bu sonuca ulaşılmasında hem incelenen metin türlerinin benzer olmasının hem de kalıplaşmış söz varlığı unsuru olarak ikileme ve deyim diğer söz varlığı unsurlarına oranla metinlerde daha çok kullanılmasının etkili olduğu söylenebilir.

Uzuner Yurt (2016) çalışmasında incelediği eserde 202 farklı deyim 256 defa kullanıldığını, 56 farklı ikilemenin 69 defa kullanıldığını, 23 farklı kalıp sözün 25 defa kullanıldığını ve 2 farklı atasözünün 2 defa kullanıldığını tespit etmiştir. Çetinkaya (2020) tarafından yapılan yüksek lisans araştırmasında ise Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin söz varlığı incelenmiş ve inceleme sonucunda 168 deyim, 97 ikileme, 6 kalıp söz ve 3 tane de atasözü tespit edilmiştir. Yavuzkılıç (2019) tarafından yüksek lisans araştırması sonucunda incelenen romanda 477 deyim, 134 ikilemenin, 64 kalıp sözün ve 3 atasözünün bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmaların sonuçları araştırmanın sonucuyla sadece deyimlerin ikilemelerden daha çok kullanıldığı noktasında ayrışmakta diğer noktalarda benzerlik göstermektedir. Sözü edilen bu eserlerle yapılan araştırmanın ikileme ve deyim kullanım sıralamasının yer değiştirmesinde incelenen metin türünün etkisi olabilir. Çünkü masallar tekrar sözcüklerden oluşan ikileme ve tekerleme yönünden daha zengin türlerdir ve tekerlemelerin içinde de birçok ikileme yer alabilmektedir.

Uz ve Özcan (2020) kalıplaşmış söz varlığı ile ilgili yaptıkları çalışmada 5 atasözünün farklı frekanslarda 5 defa, 3 tekerlemenin 4 defa, 423 deyim 466 defa, 242 ikilemenin 323 defa kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçları ile yapılan araştırmanın sonuçları kalıplaşmış söz varlığı unsurlarının kullanım sıklıklarının sıralamasına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılığın sebebi öykü türünde tekerlemenin sık sık yer almaması olabilir.

Sonuç olarak, incelenen masal kitabında (farklılıklar açısından) ikileme, deyim, tekerleme ve kalıp sözlere daha fazla yer verildiği atasözlerine daha az yer verildiği görülmüştür. Tahir Alangu'nun Keloğlan Masalları adlı masal kitabının kalıplaşmış söz varlığını konu edinen bu çalışma sonucunda belirlenen öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. İnceleme sırasında “Keloğlan Masalları” adlı kitabın çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından bazı olumsuzluklar taşıdığı görülmüştür. Bu konuda yeni çalışmalar yapılarak alana katkı sağlanabilir.
2. İncelenen “Keloğlan Masalları” adlı kitap 19. basımdır. İlk basım 1967 yılında gerçekleşmiştir. Yıllar içinde Türk dilinin kurallarında meydana gelen değişiklikler sonucunda kitap tekrar basılmadan önce bir editör tarafından yazım-noktalama hataları ve kullanılan sözcükler incelenerek düzeltme yapılabilir. Bu, ilk basımı ve son basımı arasında uzun yıllar olan diğer çocuk edebiyatı ürünleri için de yapılabilir. Çünkü sözcüklerin doğru yazılması ve anlaşılır bir şekilde verilmesi çocuğun söz varlığının gelişmesinde çok etkilidir.
3. Araştırma sırasında Türk Dil Kurumunun sitesinde yer almayan birçok ikileme görülmüş ve bunlar araştırma sonuçlarına dahil edilmemiştir. Sonuçlara dahil edilmeyen bu ikilemelerle ilgili bir çalışma yapılarak Türk Dil Kurumunun sözlüğüne eklenmesi sağlanabilir.
4. Araştırma sırasında masal kitabında çocukların bilemeyeceği birçok sözcük ile karşılaşmıştır. Bu durumda ya kitabın sonunda yer alan sözlüğün çerçevesi genişletilebilir ya da kitaptaki sözcüklerde sadeleştirme yapılabilir.

Kaynakça

- Akdemir, B. (2019). *H. Salih Zengin'in çocuk hikâyelerindeki söz varlığının Türkçe eğitime katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Aksan, D. (2018). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Akyalçın, N. (2007). *Türkçe ikilemeler sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyüz, E. (2021). Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı. F. Temizyürek ve T. Türkben. (Ed.) *Türkçe öğretimine genel bir bakış içinde* (s.415-433). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alangu, T. (2021). *Keloğlan masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Aslan, C. (2019). *Çocuk edebiyatı ve duyarlık eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk edebiyatı ve kültürü*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Avcı, Y. (2014). Cahit Uçuk'un "Türk İkiizleri" romanında söz varlığı. *Folklor/Edebiyat*, 20(78) , 121-130.
- Aydın, G., Gülden, B. (2021). Kelime öğretimi. F. Temizyürek ve T. Türkben (Ed.). *Türkçe öğretimine genel bir bakış içinde* (473-509). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aytan, T. (2016). Türk çocuk edebiyatı üzerine bir söz varlığı çalışması: Atasözleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 210, 425-445.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin güncellenmesi bağlamında masaldan çizgi filme Keloğlan tipi üzerine. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49 (49), 19-51.
- Bekiroğlu, O. (2014). Türkçe atasözlerinde iletişim olgusunun izleri ve sosyo-kültürel çıkarımları. *Milli Folklor*, 26 (103), 80-97.
- Bilgin, M. (2013). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Birleşmiş Milletler (1989). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-Haklar%C4%B1na-Dair-S%C3%B6zle%C5%9fme> (17.04.2021).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.A., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cerit, E., Gökçearslan, A . (2016). Türkiye’de yayınlanan Türk masal kitaplarının grafik tasarım öğeleri açısından incelenmesi: Keloğlan Masalları örneği. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 0 (17) , 49-73
- Çelik, H., Fırat, H. (2020). Çocuk hikâye ve romanlarında çocuk gerçekliği: Sevim Ak örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 94-109.
- Çetinkaya, S. (2020). *Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin Türkçe öğretimi bağlamında söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Daşdemir, C. (2019). Erler karısına koca olmaya giden Keloğlan masalı üzerine arketipsel bir çözümleme. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 12 (28) , 991-1000.
- Dursun, A. (2018). İnsan Neden, nasıl, neye güler?: Keloğlan Hiç Alıyor masalında gülmece . *TÜRK Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (12) , 38-48.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elyıldırım, S. (2017). Keloğlan masallarında geleneğin yansımaları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1. Uluslararası Dil ve Edebiyatı Modernleşme ve Gelenek Özel Sayısı, 176-201.

- Erdal, K. (2016). Keloğlan masallarında çocukların eğitime yönelik iletiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5 (4) , 0-0.
- Erol, E. E., Kişi, Z. (2018). Cümle ve metin bilgisi eğitiminin temel kavramları. M. N. Kardaş ve R. Koç (Ed.). *Dil ve edebiyat eğitiminin temel kavramları içinde* (s.109-124). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş Şahin, E., Yazar, S , Turatova, A. ve Kort, N . (2020). Keloğlan masallarında ceza yöntemleri. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 3 (1) , 1-25.
- Gürbüz, S., Şahin F. (2018) Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Karadağ, Ö. (2019). *Kelime öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Karagöz, B. (2018). Tahir Alangu'nun derleyip yazdığı masalların konunun yapılandırılmasını zayıflatan öğeler açısından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13 (1) , 63-78.
- Kurt B., (2021). Sözcük eğitiminin temel kavramları. Ü. Şen (Ed.). *Dil eğitiminin temel kavramları içinde* (s.149-172). Ankara: Pegem Akademi.
- Mete, Ö. Ö. (2016). *Sevim Ak'ın çocuk edebiyatı yapıtlarının söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Murat, M, İşgören, Ö., Çatakli, R. (2019). Keloğlan masallarında sihir veya büyü. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6 (10) , 62-81.
- Nuhoğlu, M. (2015). Keloğlan ve tasavvuf. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6 (6) , 98-105.
- Oğuzkan, F. (2021). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Okur, A., Arı, G . (2014). Öğrencilerin ilköğretim 100 temel eseri okuma durumu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173 (173) , 307-328.
- Onar, B. (2020). Sözcük anlam bilimi. B. Onan (Ed.). *Kuramdan uygulamaya anlam bilimi içinde* (s.102-161). Ankara: Pegem Akademi.
- Özer, D. (2019). *Keloğlan masallarının değer aktarımı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarıkaya, B. (2021). Çocuk edebiyatında anlatma esasına dayalı türler. Şener Demirel, Serdal Seven (Ed.) *Çağdaş Çocuk Edebiyatı içinde* (s.147-189). Ankara: Pegem Akademi.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S., Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan söz varlığı öğelerinin incelenmesi, *Folklor/Edebiyat*, 20(77).
- Şimşek, E. (2017). Türk masallarının millî tipi: Keloğlan. *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 5 (11) , 41-57.
- Şirin, M. R. (2021). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış*. İstanbul: Uçan At Yayınları
- Tekşan, K., Çinpolat, E., Çelenk, B., Güneş, T. (2019). Sevim Ak'ın eserlerinde söz varlığı unsurları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1) , 361-370.
- Türk Dil Kurumu (TDK), "Söz Varlığı".

- Türkan, F. T. (2010). *Keloğlan masallarının bilişsel gelişim açısından incelenmesi (6-12 yaş)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Türkben, T. (2012). *Ömer Seyfettin hikâyelerinde söz varlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bozok Üniversitesi, Yozgat.
- Ulutaş, M., Batur, Z. (2020). Keloğlan masallarında tutum ve davranışlar: anne-çocuk ilişkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28 (5) , 2148-2155.
- Uslupehlivan, E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Uz, M. (2019). *Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizinindeki hikâye kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Uz, M., Özcan, F. Ö. (2020). Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizinindeki hikâye kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı açısından incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (47) , 187-214.
- Uzuner Yurt, S. (2016). Aytül Akal'ın "Gökyüzünde Balonlar" adlı öykü kitabının söz varlığı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 425-444.
- Yavuzkılıç, S. (2019). *Gülten Dayıoğlu'nun "Ölümsüz Ece" adlı romanının söz varlığı incelemesi ve Türkçe öğretimine katkısı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Yıldırım, A. (1999), Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23, 7-17
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Ziya, S. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk romanlarının söz varlığı ve okunabilirlik yönünden değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi, Erciyes.

Extended Summary

1. Introduction

Children's literature; It is the general name given to products that have artistic, linguistic and visually enriched qualities that reflect the world of emotions and thoughts in accordance with the understanding and language development levels of children at that age in a process that includes the early childhood and adolescence period. It is a known fact that besides the natural needs of a child, there are also spiritual needs. Oral or written works have a great effect on meeting these spiritual needs. Tales are literary genres that are rich in word types and stereotypes. Reading, listening and narrating such texts, whether orally or in writing, will eventually result in the acquisition of the words in these texts. The development of verbal and written expression is very important for a good vocabulary in children. This study is considered important as it will identify the elements of stereotypical vocabulary of a book that is widely read by primary school students and shed light on different studies on this subject.

In the research, answers were sought for the following sub-problems.

1. What are the dilemmas that constitute the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what are their usage frequencies?
2. What are the idioms that constitute the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what are their usage frequencies?
3. What are the rhymes that constitute the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what are their usage frequencies?
4. What are the related words (stereotypes) that constitute the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what are their usage frequencies?
5. What are the proverbs that make up the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what are their usage frequencies?
6. What is the general distribution of the elements that make up the stereotypical vocabulary in the book named "Keloğlan Tales" and what is their usage frequency?

2. Method

The case study method, one of the qualitative research methods, was used in this study, which was carried out to determine the stereotyped vocabulary elements of the book named "Keloğlan Tales". Purposeful sampling method, which is frequently used in qualitative research, was used in determining the research material. The 19 tales in the book were examined separately by the researcher and a Turkish teacher within the framework of five titles (reduplication, idiom, rhyme, phrases and proverbs) and the elements of stereotyped vocabulary were determined. Document analysis method was used to collect research data. In this study, the content analysis referred to in qualitative research was used to analyze the data.

3. Findings, Discussion and Results

Primary education is an important period when students' vocabulary will be improved. The texts and reading books in the textbooks that are taught to students are effective in enriching the vocabulary. One of them is the fairy tale book named "Keloğlan Tales" which is on the reading lists of primary school students and is read by many students. For this reason, studies on this reading book are important.

In this study, which was carried out to determine the stereotyped vocabulary of Tahir Alangu's tale book named "Keloğlan Tales", the stereotyped vocabulary elements of 19 tales included in the book were examined under five headings and presented through tables. It has been concluded that the stereotypical vocabulary elements of the tales in the book differ from each other in terms of number. As a result of the research, 651 reduplications, 254 of which are different, 447 idioms of which 250 are different, 48 rhymes of which 31 are different, 91 molds of which 51 are different and 22 proverbs of which 3 are different were identified in the book. . A total of 1259 elements of stereotyped vocabulary have been identified in the book.

When the elements of the stereotyped vocabulary are examined, it is seen that the duplications are used more in the book than the other stereotyped vocabulary elements, followed by idioms, phrases, rhymes and proverbs respectively.

Uysal, A. (2021). Çocuk kitaplarının kalıplaşmış söz varlığı üzerine bir inceleme: Keloğlan masalları. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4 (2), 160-181.